

К. ДІДИК,
студентка 3 курсу
факультету європейського права та правознавства
ДВНЗ «УжНУ»

ІНФОРМАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

У даній науковій статті обґрунтовано особливості інформаційної революції в сфері освіти, досліджено основні напрямки модернізації змісту юридичної освіти, особливості реалізації правової інформації, напрямки та методи правової інформатизації, визначено сучасні аспекти освіти в галузі правової інформатизації, досліджено складові частини інформаційної компетентності юриста, визначено новітні інформаційні технології, а також технічні засоби зв'язку та інноваційних педагогічних технологій. Цікавим з наукової точки зору стало дослідження компетентнісного підходу до інформатичної підготовки студентів-юристів, в також визначення основних аспектів подальшого удосконалення навчальних програм у сфері інформатики у юридичних навчальних закладах, оскільки такі на сучасному етапі не відповідають вимогам юридичної практики.

***Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання означеної проблеми.** Незважаючи на існування проблеми вдосконалення юридичної освіти шляхом її інформатизації, це явище не дістало достатнього висвітлення в спеціальній літературі. Для аналізу цієї проблеми в юридичній освіті, за основу було взято декілька публікацій дослідників, які займаються цією проблемою, а саме К.Белякова, О.Кохановської,*

В.Шкарупи, Т.Субіної, Л.Задорожньої, М.Демкової, Р. Калюжного, О. Федорчука та багато інших дослідників.

Формулювання цілей статті: метою наукової статті є висвітлення актуальності поглибленого вивчення інформаційних аспектів в юридичній освіті у зв'язку зі створенням нових інформаційних технологій.

Набираючи темпів й розмаху, інформаційна революція передбачає глибокі зміни в сфері освіти. Володіння інформаційними технологіями та готовність до їхнього застосування в професійній діяльності в повсякденному житті вже стало одним з найважливіших вимог до випускника вищої школи. У сучасних економічних і політичних умовах відбувається ще більш швидке знецінення знань і навичок, отриманих більшістю населення в попередній період, ніж зазвичай, і, відповідно, зростає потреба в прискореній соціальній адаптації.

У цьому зв'язку проблема підвищення рівня і якості підготовки фахівців з вищою освітою набуває особливої актуальності, оскільки ринок праці ставить фахівців у жорсткі конкурентні стосунки.

Основні напрями модернізації змісту юридичної освіти повинні бути націлені на створення нових освітніх технологій. Модернізація змісту юридичної освіти, створення нових освітніх технологій передбачає в тому числі й інтеграцію в міжнародний інформаційний і комунікаційний простір.

Зміст професійної юридичної освіти формується не тільки в традиційному навчальному процесі. Постійними складовими навчання повинні стати учбово-професійні тренінги, робота з освоєння різних професійних видів діяльності, включених в реальну юридичну практику.

Вдосконалення юридичної освіти вимагає коригування співвідношення та використання форм навчання, більш ефективного сполучення різних форм і

методів навчання та раціонального використання науково-педагогічних кадрів.

Юриспруденція являє собою таку галузь науки, яка припускає наявність добре розвинених навичок роботи з різними видами інформації. Виконуючи пошук нормативно-правових актів або аналізуючи матеріали правозастосовної практики, сучасний фахівець в галузі права повинен уміти працювати з автоматизованими інформаційними ресурсами (АІР), отримуючи повну, достовірну інформацію. До таких ресурсів можна віднести правові інформаційні системи, електронні бібліотечні каталоги, правові ресурси, ресурси глобальної мережі Інтернет.

Правову інформатизацію слід розглядати як процес цілеспрямованого формування, перетворення та застосування інформаційних ресурсів засобами інформаційних систем і інформаційних технологій для вирішення задач юриспруденції, надання інформаційним ресурсам нових якісних і кількісних характеристик, властивих правовим процесам, одержання інформаційної продукції, затребуваної в юридичній діяльності, і надання правових інформаційних послуг власниками правових інформаційних ресурсів користувачам інформаційних мереж і інформаційних технологій.

Сьогодні правова інформатизація являє собою одну з необхідних умов гармонічного розвитку суспільства та держави, удосконалення систем національного законодавства, особливо в сучасних умовах формування інформаційного суспільства. Неоціненне значення при цьому набуває освіта в галузі правової інформатизації як спосіб не тільки зміни свідомості, мислення майбутнього юриста, але й надання йому практичного використання можливостей, досягнутих комп'ютерними технологіями, тобто розвиток інформаційних технологій забезпечує

юриста новими інструментами, сприяє змінам у діловій практиці.

З урахуванням вищевикладеного можна виділити такі складові частини інформаційної компетентності юриста:

- наявність навичок використання сучасних АІР для пошуку інформації;
- уміння належним чином оформляти юридичні документи;
- володіння сучасними засобами комунікації (електронна пошта, "розмовні" програми й т.п.);
- навички використання статистичних методів обробки й аналізу інформації про діяльність правоохоронних органів;
- здатність створювати власні інформаційні ресурси (картотеки, презентації, веб-сторінки).

Інформаційні технології стають необхідним атрибутом професійної придатності в суспільстві; тобто фахівцеві, щоб на належному рівні виконувати свої обов'язки, необхідні інструментарій і методологія його застосування для обробки інформації.

Вирішенню вищевказаних завдань в галузі юриспруденції послужить поглиблене вивчення інформатики. На даний час у правоохоронних органах впроваджуються та широко використовуються різні автоматизовані інформаційні системи, для розробки й адміністрування таких систем потрібні юристи, що володіють методами системного аналізу й проектування інформаційних систем.

Навчальний план спеціальності повинен бути складений з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інформаційних технологій, різноманітних потреб органів правопорядку і юстиції. Актуальною стає підготовка фахівців, здатних забезпечити функціонування економічних, судових установ, оснащених за стандартами сучасного офісу, що вміють виконувати проектні роботи з

розробки інформаційних систем на всіх стадіях їхнього життєвого циклу.

Об'єктами професійної діяльності є інформаційні та комунікаційні системи в оперативній діяльності, інформаційні системи в судовій експертизі, інформаційні системи розпізнавання способів (у юридичній діяльності), правові інформаційно-довідкові системи по видах юридичної діяльності, інформаційні системи в господарському судочинстві.

Введення системи безперервної інформаційної підготовки юристів у вузі повинно забезпечити:

- оптимізацію освітнього процесу юристів за рахунок переходу на більш високий рівень його інформаційної забезпеченості;
- підготовку кваліфікованих фахівців, які володіють академічною мобільністю на базі використання новітніх інформаційних технологій;
- досягнення рівня підготовки, що дозволяє забезпечити швидку адаптацію фахівця до сучасної соціально-економічної ситуації та диверсифікованість освітніх документів;
- створення навчально-методичних комплексів класичної юридичної освіти на основі інформаційних технологій.

Досягнення поставлених цілей можливе на основі новітніх інформаційних технологій, технічних засобів зв'язку та інноваційних педагогічних технологій.

Такий підхід до організації юридичної освіти вписується в вирішення першочергової державної проблеми створення системи загальнодоступної та якісної освіти, яка буде відповідати розвитку інноваційних процесів і впровадження високих технологій в усі сфери людської діяльності - виробництво, науку, освіту.

Випускники можуть здобути доповнення до своїх знань відповідно до отриманої спеціалізації як фахівці та керівники відділів і центрів інформаційних технологій, а також як розроблювачі програм і систем, призначених для використання правоохоронними та судовими органами та зацікавленими організаціями.

Певна частина вузів юридичного напрямку вивчення студентами інформаційних правовідносин реалізує у рамках дисципліни «Інформаційне право», що, безумовно, підвищує професійну спрямованість інформаційної підготовки, але мало сприяє формуванню її фундаментальної частини, оскільки ця дисципліна, згідно з навчальними планами, читається виключно для студентів магістратури. Оптимальним є компетентнісний підхід до інформаційної підготовки студентів-юристів. Такий підхід до організації юридичної освіти вписується в рішення першочергового державного завдання – створення системи високотехнологічної, загальнодоступної і якісної освіти, що відповідатиме розвитку інноваційних процесів і впровадження високих технологій у всі сфери людської діяльності - виробництво, науку, освіту. Зміст основних компонентів інформаційної підготовки повинен бути вибудований таким чином, щоб специфіка предметної області майбутньої професійної діяльності знаходила своє відображення у розв'язанні конкретних прикладних задач на лабораторних і практичних заняттях і забезпечувала формування вміння виявляти проблему, яку необхідно вирішити, систематизувати результати подібних ситуацій, узагальнювати дані, визначати правові та законодавчі характеристики бажаного результату, вміти подавати одержані результати в табличній та графічній формі, змодельовати та експериментально відображати (ілюструвати) можливі варіанти розвитку ситуації, що виникла, оформляти результати у вигляді добірки матеріалів із обов'язковими

посиланнями на нормативно-правові акти чинного державного та міжнародного законодавства.

Разом з тим, необхідно наголосити, що забезпечення належного рівня інформаційної підготовки юриста-фахівця не може бути метою тільки однієї навчальної дисципліни, необхідне впровадження сучасних інформаційних технологій в усі спеціальні дисципліни профілюючих кафедр, що вимагає визначеного рівня професійної підготовки професорсько-викладацького складу, його знайомства з потенційними можливостями цих технологій, умінням використовувати ці можливості у своїй практичній і науковій юридичній діяльності. Цей момент є дуже актуальним і педагогічно значимим, оскільки студенти під час виконання практичних та лабораторних робіт, проведення наукових досліджень повинні на власному досвіді пересвідчитись у перевагах і можливостях сучасних інформаційних технологій у сфері юриспруденції.

Формування умінь і навичок з інформатики має відповідати вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики правознавця, яка узагальнює зміст освіти й відображає цілі освіти і професійної підготовки, основні психолого-педагогічні вимоги та дозволяє формувати професійну компетентність, знання, вміння й навички, інші соціально важливі властивості та якості. Зміст професійної підготовки, який означає конкретне наповнення обсягу знань і структуру його побудови, повинен оптимально відповідати суспільним інтересам, складати умову суспільних перетворень. Необхідно зазначити, що новітні інформаційні системи, якими користуються юристи-практики, зокрема такі, як Єдиний державний реєстр судових рішень, Єдиний державний реєстр фізичних осіб та юридичних осіб-підприємців, є обмеженими у своєму загальному доступі, зокрема ними можуть користуватись

лише фахівці та спеціалісти юридичної сфери з відповідною підготовкою. На сучасному етапі навчальні заклади у сфері підготовки юристів не акцентують свою увагу на вивченні зазначених програм, а зосереджуються на вивченні програм Ліга:Закон Класик, Ліга:Закон Юрист, Ліга:Еліт, Ліга:Бізнес, Ліга:Бухгалтер. Необхідно зазначити, що системи Ліга:Закон виділяються якістю, оперативністю, надійністю, достовірністю. Функціональні можливості систем Ліга:Закон дозволяють легко і зручно працювати з найпотужнішими базами даних, що нараховують більше 300 тисяч документів. У колах юристів досить відомою є система НАУ. Експерт-юрист – ще одна інформаційно-пошукова система, яка може допомогти правнику в роботі. Досить непоганою інформаційно-пошуковою системою для пошуку законодавства є Інфодиск. Успішно використовується інформаційно-пошукова система «Законодавство України».

Отже, вищевикладені аргументи дозволяють зробити висновок, що наявність досконалої та доступної інформаційної системи у організації роботи юриста допомагає більш ефективно використовувати час та набути юридичну практику іншими фахівцями у галузі правової науки. В подальшому необхідним є організація системи інформаційного обслуговування, тобто, за допомогою належного програмного забезпечення одна особа зможе виконувати кілька операцій у сфері інформаційного правового обслуговування, що, в свою чергу, дозволить раціонально заощадити державні кошти та робочу силу. Проте важливим аспектом є подальше удосконалення навчальних програм у сфері інформатики у юридичних навчальних закладах, оскільки такі на сучасному етапі не відповідають вимогам юридичної практики та рівню знань, які необхідні студенту-юристу в процесі подальшого здійснення практичної діяльності.

Список використаних джерел

1. *Беляков К. Інформатизація організаційно-правової сфери суспільної діяльності/ К.Беляков // Право України.-2004.-№6.-С.88-92.*
2. *Свобода інформації та право на приватність в Україні. Том 2. Право на приватність: conditio sine qua non/Харківська правозахисна група, Харків: Фоліо, 2004.-200с.*
3. *Северин В.А. Правовое регулирование информационных отношений /В.А.Северин//Вестник Моск. ун-та. Сер.11. Право. – 2000. – №5. – С. 21-36.*
4. *Кохановська О. Теоретичні проблеми цивільно-правового регулювання інформаційних відносин в Україні /О.Кохановська//Право України.-2004.-№2.-С.105-107.*
5. *Шкарупа В. Інформатика як основа формування інформаційного суспільства та як об'єкт правознавства / В.Шкарупа, Т.Субіна //Правова інформатика - 2004.-№ 4.-С.22-28.*
6. *Задорожня Л. До питання огляду законодавства в інформаційній сфері /Л.Задорожня// Правова інформатика.-2004.-№3.-С.18-23.*
7. *Демкова М. Інформаційне право: стан та перспективи розвитку в Україні (з “круглого столу”) /М.Демкова//Право України.-2004.-№5.-С.169-171.*
8. *Магновський І. Формування внутрішнього права в умовах інтеграційних правових процесів сучасності/ І.Магновський //Право України.- 2005.-№3.-С.118-121.*
9. *Беляков К. Інформатизація організаційно-правової сфери суспільної діяльності /К.Беляков// Право України.-2005.-№6.-С.88-92.*
10. *Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії та практики. Монографія/ За ред.Р.А.Калюжного та В.О.Шамрая – Київ.- 2002.-296с.*